

Η συνεχής μεταρρύθμιση

Θεόδωρος Πάγκαλος

Η Ελλάδα μέχρι το τέλος του Εμφυλίου χαρακτηριζόταν από την κοινωνική και πολιτική πόλωση. Ο ερχομός από τη Μικρά Ασία δύο εκατομμυρίων ακτημόνων προσφύγων έγινε βασική συνισταμένη της εκβιομηχάνισης και της δημιουργίας μεγάλων αστικών κέντρων. Η εμφάνιση όμως ενδιάμεσων αυτοαπασχολούμενων αστών έγινε πολύ αργότερα.

Εκείνη την εποχή επικρατούσε σε όλη την Ευρώπη η λενινιστική εκδοχή του Μαρξισμού και τα κομμουνιστικά κόμματα ήταν στην πρωτοπορία της αμφισβήτησης του συστήματος. Κάτι τέτοιο ήταν φυσικό να συμβεί και στην Ελλάδα, όπου οι μεταρρυθμιστικές σοσιαλδημοκρατικές ιδέες περιορίστηκαν στον ρόλο του κομπάρσου.

Μέσα από ένα σύστημα πολιτικής πελατείας αναπτύχθηκε η φαυλοκρατία, πολλαπλασιάστηκαν οι δημόσιες και κοινωνικές υπηρεσίες, απέκτησαν πολλές και ποικίλες αρμοδιότητες οι ΟΤΑ. Αυτή η εξέλιξη συνοδευόταν από τον διορισμό όλο και περισσότερων δημοσίων υπαλλήλων και τη χαλάρωση κάθε ελέγχου πάνω στη λειτουργία του δημόσιου τομέα.

Με αυτές τις εξελίξεις μετατοπίστηκε το κέντρο βάρους και διαφοροποιήθηκαν οι παραδοσιακές παρατάξεις και ο ρόλος τους. Η οργανωμένη Αριστερά έγινε η παράταξη κυρίως των διορισμένων στο Δημόσιο και βολεμένων μισθωτών. Ανεργοί, εργαζόμενοι στις ιδιωτικές επιχειρήσεις, υπάλληλοι υπηρεσιών αφέθηκαν στην τύχη τους, για να υιοθετηθούν από διάφορους τυχάρπαστους και μωροφιλόδοξους ηγετίσκους ή από ακραία ρεύματα αριστερής ή δεξιάς έμπνευσης, που είχαν ως κοινό χαρακτηριστικό τη συσκότιση των πραγματικών προβλημάτων.

Λίγο πριν από το 2010 δόθηκαν τα πρώτα σημεία κινδύνου από τη συνεχιζόμενη επί δεκαετίες κατασπατάληση εθνικών και κοινοτικών πόρων, τη δημιουργία ελλειμμάτων και τη διόγκωση του δημόσιου και εξωτερικού χρέους. Η

Μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου, η δημοκρατική και προοδευτική, μη κομμουνιστική, συνιστώσα, που είχε ενεργά μετάσχει στην Αντίσταση στο ΕΑΜ και στον ΕΔΕΣ και είχε ισχυρή επιρροή στους αξιωματικούς και στρατιώτες των εξόριστων ελληνικών δυνάμεων, αναζήτησε εναγώνια μια θέση στον ήλιο. Οι διάφορες απόπειρες, όπως η Δημοκρατική Παράταξη των Σβώλου, Σοφianoπούλου και Γρηγοριάδη ή ο Πλαστήρας της ΕΠΕΚ, αλλά και η συμπαράταξη με την ΕΔΑ το 1958, αποδυναμώνονταν ή οδηγούσαν σε αδιέξοδα.

Αποτέλεσμα αυτών των απογοητεύσεων ήταν η μαζική ταύτιση αυτού του χώρου με δυο χαρισματικές προσωπικότητες: τους Παπανδρέου, πατέρα και υιό, το 1963 και το 1981.

Στο μεταξύ, η κοινωνία άλλαζε ραγδαία. Την ίδρυση μεγάλων βιομηχανικών συγκροτημάτων συνόδευσε η δημιουργία χιλιάδων υπεργολάβων και οικογενειακών βιοτεχνιών. Η ταχύτατη ανοικοδόμηση, χωρίς όρους και προϋποθέσεις, πρώτης και δευτερεύουσας κατοικίας, εδημιούργησε μια τεχνητά, από ένα σημείο και πέρα, διογκούμενη σφαίρα επένδυσης.

κρίση ενισχυόμενη από τις ευρωπαϊκές και παγκόσμιες εξελίξεις ήρθε με πάταγο σαν καταιγίδα. Οι μεταρρυθμίσεις που έπρεπε εδώ και χρόνια να έχουν γίνει πήραν μια απεχθή μορφή: έγιναν ρήτρες μνημονίων.

Είχα πει κάποτε ότι «το Μνημόνιο είναι μια ευκαιρία για τη χώρα». Εννοούσα ότι τις μεταρρυθμίσεις που θα μπορούσαμε να είχαμε κάνει πριν από δεκαετίες, μετά από έναν ελεύθερο, ψύχραιμο και ολοκληρωμένο διάλογο μεταξύ μας, θα αναγκαζόμασταν να τις πραγματοποιήσουμε κάτω από τη δαμόκλειο σπάθη της διακοπής της χρηματοδότησης του κρατικού προϋπολογισμού.

Σήμερα πολλές από αυτές τις μεταρρυθμίσεις έχουν υλοποιηθεί. Αλλού υπάρχουν εκκρεμότητες και σε μερικά σημεία φαύλοι, καιροσκόποι και ψηφοθήρες πολιτικάντηδες είναι έτοιμοι να γυρίσουν πίσω.

Η κυρίαρχη αντίθεση, που διαπερνά οριζόντια όλους τους πολιτικούς σχηματισμούς, είναι αυτή ανάμεσα στους μεταρρυθμιστές και τους λαϊκιστές.

Ο κ. Θεόδωρος Πάγκαλος είναι πρώην υπουργός.